

Maria Finsén

Socialnämnden 2018-03-07

Uppdrag från majoriteten - Utredning kring hederskultur och barnäktenskap

Ärende

”Hedersrelaterat våld grundas i en hederskultur, i kulturella mönster som begränsar människors rättigheter, och friheter, med hänvisning till familjens heder.”

”Barnäktenskap är ett äktenskap där en eller bägge parter är barn. Detta förekommer i länder som har ingen eller låg minimiålder för äktenskap och barnet i äktenskapet berövas sin barndom och möjligheter till utbildning”

Socialnämnden ger socialkontoret i uppdrag att redogöra för kännedom om förekomst av hedersrelaterat våld och barnäktenskap i Danderyds kommun samt hur socialkontoret arbetar med de utsatta.

Socialkontorets förslag till beslut

Socialnämnden beslutar enligt tjänsteutlåtande SN 2017/0164 daterat 2018-02-12 att godkänna socialkontorets redovisning av förekomst av hederskultur och barnäktenskap i Danderyd och att lägga redovisningen åt handlingarna.

Bakgrund

Till hedersnormer hör uppfattningen att en familjs rykte och anseende är avhängigt kvinnliga familjemedlemmars kyskhets och oskuld samt deras faktiska och påstådda beteende i förhållande till dessa ideal. Kontroll av kvinnor och flickor utifrån hedersnormer sträcker sig från begränsningar i vardagen rörande klädsel, umgänge och fysisk rörelsefrihet till styrning av val beträffande utbildning, arbete, äktenskap och skilsmässa. Det förekommer också att pojkar och unga män är utsatta för hot, kontroll och begränsningar samt äktenskapstvång som har sin bakgrund i hedersrelaterade normer. Hbtq-personer är en särskilt utsatt grupp i detta sammanhang. Denna definition är hämtad från *”Starkare skydd mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv”* kommittédirektiv 2017:25.

Maria Finsén

I direktivet 2017:25 beskrivs även att i familjer som lever med hedersnormer råder ofta patriarkaliska värderingar. Ofta är det männen som bestämmer. Om en familj saknar manligt överhuvud, kan en äldre manlig släkting träda in. Ofta är det pojkar och yngre män som får i uppgift att bevaka och kontrollera sina syskon, speciellt systrar, kusiner, ibland även sina mödrar, t.ex. om föräldrarna är skilda. Om de inte uppfyller förväntningarna om kontroll av familjens flickor och kvinnor kan de själva drabbas av våld och förtryck.

Frågor om äktenskap mot den egna viljan brukar diskuteras i samma kontext som frågor om hedersrelaterat våld och förtryck. Det framstår därför som mest naturligt att i huvudsak behandla även barnäktenskap som hörande till ett sammanhang med hedersrelaterat våld och förtryck. Dock ingås inte alla barnäktenskap i en hederskontext.

Socialkontorets utredning

Förekomst i Danderyd

Socialkontoret har ingen samlad bild av förekomst av hedersrelaterat våld och förtryck inklusive barnäktenskap i Danderyds kommun. Socialkontorets kunskap om förekomst är begränsat till de medborgare som söker stöd av socialtjänsten samt de nyanlända som kommunen tar emot som mottagningskommun.

Under 2017 har socialkontoret kommit i kontakt med två barn i en familj med uttalad utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck. Ett barn som placerats enligt lagen om vård av unga (LVU) med hemlighållande av vistelseort, skyddade personuppgifter samt umgängesbegränsning. Ett barn där det funnits oro och risk för tvångs gifte.

Origo som är ett myndighetsgemensamt resurscentrum för ungdomar mellan 13 till 26 år som är eller riskerar att bli utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck har under 2017 haft kontakt med tre ungdomar från Danderyd för stöd och fyra professionella har fått konsultation under året.

Nationell och regional förekomst

En kartläggning av förekomst av hedersrelaterat våld pågår i Stockholm, Malmö och Göteborg. Kartläggningen ska vara klar i april 2018 och innefattar både kvalitetsaspekter och kvantitetsaspekter med syfte att belysa hedersförtryckets omfattning, karaktär och komplexitet. Trots att studien gäller Stockholms stad kommer det att ge oss i Danderyd en fingervisning hur det ser ut i regionen.

Maria Finsén

Socialstyrelsen har ett uppdrag att genomföra en nationell studie om hedersrelaterat våld som ska vara klar under 2019.

Barnäktenskap benämns som en del i hedersproblematiken och den senaste nationella statistiken finns i Migrationsverkets rapport *Är du gift? Utredning av handläggning av barn som är gifta när de söker skydd i Sverige* (2016). Där har 132 barn befunnits vara gifta och mörkertalet bland de asylsökande befaras vara stort, varför antalet gifta barn torde vara betydligt fler. Av de 132 identifierade barnen är 129 flickor och 3 pojkar. Huvuddelen av barnen som har identifierats som gifta är 16–17 år gamla. Nästan alla dessa barn har sitt ursprung i Afghanistan, Irak och Syrien. Cirka en tredjedel av barnen har själva barn. De flesta har sökt asyl efter den 1 augusti 2015 och finns spridda i 80 kommuner.

Utredningen har tillfrågat Statistiska centralbyrån (SCB) om hur många barn i åldern 15–17 som registrerats som gifta efter den 1 juli 2014 (tidpunkten då äktenskapsdispensen togs bort) fram till den 30 augusti 2017. Sökningen identifierade 109 barn som registrerats som gifta under den angivna perioden, varav 95 är flickor och 14 är pojkar. Att antalet är lägre än vad som framkommit i Migrationsverkets rapport tyder på att en del av barnen som uppges vara gifta aldrig registrerats som formellt gifta i folkbokföringsdatabasen.

Socialkontorets arbete mot heders relaterat våld och förtryck

När socialkontoret kommer i kontakt med medborgare som lever i en hederskontext där det förekommer våld och förtryck handläggs ärendet som ett våld i nära relations ärende. Ärendet hanteras utifrån socialkontorets rutiner för våld i nära relation. Stödet anpassas efter individens särskilda behov vilket kan vara insatser som rådgivning, stödsamtal, ekonomiskt bistånd och tillfälligt skyddat boende. För barn kan det vara tal om placering eller umgängesbegränsning.

Origo

Danderyds kommun har avtal med resurscentrum Origo som är ett myndighetsgemensamt resurscentrum för ungdomar mellan 13 till 26 år som är eller riskerar att bli utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck. Verksamheten finansieras av Stockholms läns landsting, Polismyndigheten i Stockholms län samt 25 kommuner i Stockholms län så även Danderyd.

Verksamhetens övergripande mål är att målgruppen lever ett liv utan förtryck och våld samt att ungdomar som begränsas av hedersnormer får en förbättras livssituation.

Maria Finsén

På Origo erbjuds ungdomar stödkontakt och hjälp att komma i kontakt med rätt aktör i sin hemkommun. Aktiviteterna riktade till ungdomar ska leda till att unga får ökad kunskap om sina rättigheter samt stöd och vägledning.

Till yrkesverksamma erbjuder Origo vägledning och konsultation i ärenden som rör hedersrelaterat våld. De erbjuder även kunskapsspridning till grupper genom seminarier och föreläsning. Aktiviteterna ska leda till att yrkesverksamma får kompetens om hedersrelaterat förtryck och våld samt dess konsekvenser samt att aktörerna kan arbeta bättre för målgruppen. Origo har även ett uppdrag att underlätta och stödja samverkan mellan myndigheter och frivilligsektor.

Under 2017 har ett 40 tal medarbetare på socialkontoret i Danderyd ökat sin kompetens inom hedersrelaterat våld och förtryck genom en halvdags föreläsning av Origo.

Alternativ till våld (ATV)

Danderyds kommun har också avtal med Alternativ till våld (ATV) som arbetar behandlande med våld i nära relation. På ATV kan ungdomar och vuxna som är utsatt för hedersförtryck få stöd att hantera, förstå våldet och dess konsekvenser.

Förebyggande arbete

Socialkontorets arbete vid mottagning av nyanlända innehåller introduktionssamtal med flyktingsekreterare, möjlighet att komma till välkomstcenter samt att alla föräldrar som kommer till kommunen erbjuds en föräldrautbildning med information om vad man behöver veta som förälder i Sverige där bland annat barns rättigheter är ett ämne som berörs.

Nationellt och regionalt arbete

Hedersrelaterat våld är på agendan inom flera centrala myndigheter utifrån Regeringens Nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, en tioårig strategi som börjar gälla 2017. Strategin har ett åtgärdsprogram för 2017–2020 med en betoning på förebyggande insatser.

Länsstyrelsen i Stockholms län har i uppdrag av regeringen att stödja samordningen i länen kring insatser från socialtjänst, hälso- och sjukvård, skola, rättsväsende m.fl. som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor, barn som bevittnar våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har ett nationellt kompetensteam med tillhörande stödtelefon för att samordna och stödja arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck med dess olika uttryck som t.ex. tvångsäktenskap,

Maria Finsén

barnäktenskap och könsstymning.

Våren 2018 kommer socialstyrelsen publicera en vägledning som tydliggör regelverket kring barn som är gifta och ger stöd till socialtjänsten i deras arbete med gifta barn. Socialstyrelsen har tillsammans med Migrationsverket tagit fram ett informationsmaterial riktat till barn som är gifta, make/maka samt föräldrar och andra närstående.

Britt-Marie Ekström
socialdirektör

Handlingar i ärendet
Bilaga 1 – Sammanträdesprotokoll Utredning kring hederskultur och barnäktenskap

Expedieras
[Klicka här för att ange text.](#)

§ 158

**Uppdrag från majoriteten – Utredning kring
hederskultur och barnäktenskap****Ärende**

”Hedersrelaterat våld grundas i en hederskultur, i kulturella mönster som begränsar människors rättigheter och friheter, med hänvisning till familjens heder.”

”Barnäktenskap är ett äktenskap där en eller bägge parter är barn. Detta förekommer i länder som har ingen eller låg minimiålder för äktenskap och barnet i äktenskapet berövas sin barndom och möjligheter till utbildning.”

Socialnämnden vill veta huruvida förvaltningen har kännedom om dessa företeelser förekommer i Danderyd, och om så är fallet hur ni arbetar med de utsatta.

Lena Ringstedt (C) biträder förslaget.

Socialnämndens beslut

Socialnämnden beslutar uppdra åt förvaltningen att redovisa enligt ovan vid nämndens sammanträde i mars.
